

Notat

Etablissement: 132 Sjælsmark Kaserne

Dato: 29. november 2012

Vacuumventilationstest ved forurening med chlorerede opløsningsmidler, bygning 48

Indledning

På Sjælsmark Kaserne er der ved forureningsundersøgelser i 2005 /1/ og 2010 /2/ konstateret en kraftig forurening med chlorerede opløsningsmidler - overvejende tetrachlorethylen (PCE). Forureningen vurderes at være spredt ud fra en syreneutralisationsbrønd, hvorfra den er spredt til en umættet sandformation ca. 9 -12 m.u.t. I 2011 blev der udarbejdet et afværgeprogram /3/ som anbefalede skitseprojektering af en afværgeløsninger baseret på ventilation af den umættede zone til reduktion af risikoen for en uacceptabel påvirkning af det primære grundvandsmagasin. Med henblik på at forbedre vurderingsgrundlaget for en løsning baseret på ventilation, er der derfor i efteråret 2012 gennemført en vacuumventilationstest og en test for passiv ventilation. Testen er gennemført med udgangspunkt i projektplanen /4/ der blev udarbejdet i juni 2012. Resultaterne af vacuumventilationstesten er beskrevet i nærværende notat.

Dataindsamling

Aktiv ventilation

Der er gennemført en aktiv ventilationstest alene ved brug af de eksisterende filtersatte borer i området omkring syreneutralisationsbrønden ved bygning 48. Placering af borerne fremgår af bilag 1.

Der blev indledningstvist forsøgt pumpet fra boring B102, der ved de indledende undersøgelser havde det højeste indhold af PCE, jf. tabel 1. Da denne boring imod

forventning havde et uventet højt modtryk og ydede under $0,1 \text{ m}^3/\text{t}$, blev der gennemført en kortvarig kapacitets test på samtlige filtre i den umættede zone indenfor nærområdet ($< 5\text{m}$) af B102, jf. tabel 1.

Boring	Filter dybde	PCE i 2010	Flow	Vakuum	PCE d. 17.10	PCE d. 7.11	Afstand fra B103	Diff.tryk
(-)	(m u.t.)	mg/m ³	(m ³ /min)	(mBar)	(mg/m ³)	(mg/m ³)	(m)	(mBar)
B101	10-11	250	$<0,1$	-213	-	-	4,2	-8,8
B102	9-10	6700	$<0,1$	-216	-	-	3,8	-4,0
B103	11-12	260	0,13	-196	3,1	8,5	-	-
B104	9,5-10,5	290	0,1	-209	-	-	2,0	-3,5
132,301	16-19	16	0,25	-173	-	-	3,0	-1,5
Afkast	-	-	-	-	-	19	-	-

Tabel 1. Sammenfatning af boringsdata og resultater fra tidligere prøvetagninger samt nyeste resultater fra denne undersøgelse.

På baggrund af de gennemførte kapacitetstest og data i øvrigt, blev det besluttet at udføre ventilationsforsøget med B103 som pumpeboring og de øvrige 4 boringer som observationsboringer. Der er d. 17-10-2012 udtaget en enkelt luftprøve fra B103 – svarende til ca. 14 dage før den egentlige opstart af forsøget d. 31-10-2012. Samtidigt hermed blev der til filtret i boring 132.301 injiceret en tracergas i form af 10 l ren kulmonoxid (CO). Efter ca. 1 uges drift blev der igen udtaget en luftprøve d. 7-11-2012 og samtidigt blev der udtaget en luftprøve fra afkastet af pumpen (før kulfiltret). Samtlige prøver er analyseret for PCE og 1,1,1-TCA og disse stoffers nedbrydningsprodukter. Analyserapporter fra ALS-MILANA fremgår af bilag 2 og indholdet af PCE er gengivet i tabel 1.

Den tidlige udvikling af vakuum i observationsboringerne er registreret automatisk ved hjælp af tryktransmittere tilkoblet et dataloggersystem, der også samtidigt registrerer atmosfæretryk. De registrerede tryk er afbildet i bilag 3. Indholdet af PCE, TCE, 1,1,1-TCA, CO₂, CO og H₂O er kontinuert målt på afkastsiden af pumpen ved brug af en Innova 1312A photoakustisk gasmonitor. Samtlige måledata er afbildet i bilag 4.

Passiv ventilation

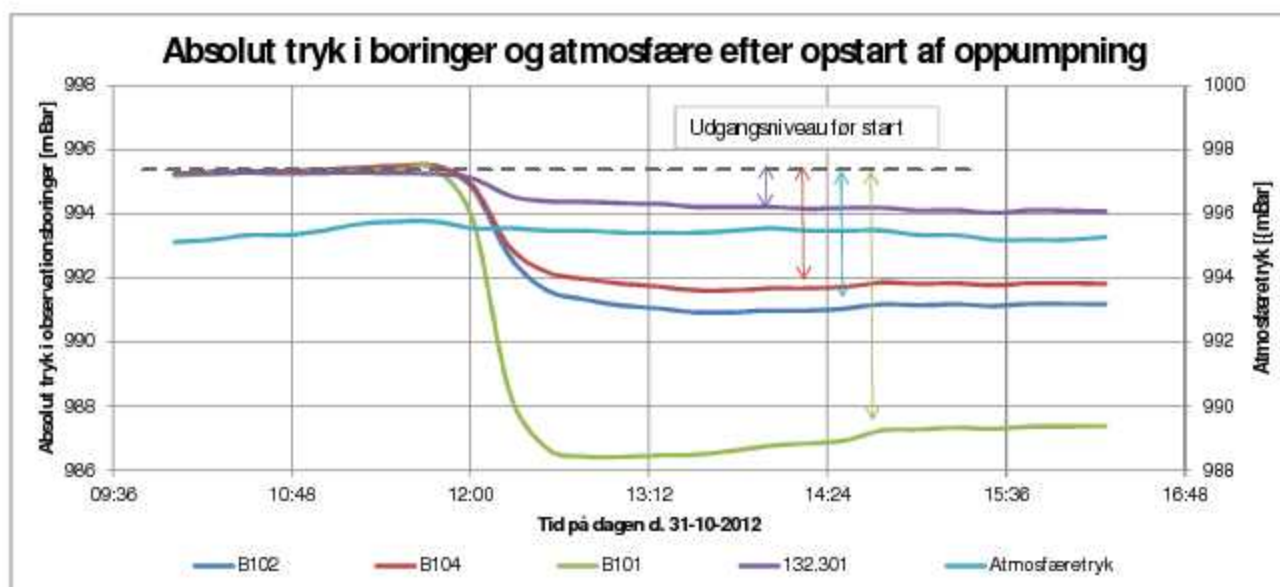
For at kunne vurdere potentialet for evt. passiv ventilation i området, er der med dataloggersystemet beskrevet ovenfor, gennemført målinger i perioden 17-10-2012 til 31-10-2012 – dvs. i perioden forud for opstarten af den aktive ventilationstest. De registrerede tryk er afbildet i bilag 5.

Resultater

Aktiv ventilation

Efter starten af forsøget ses en tydelig effekt på alle 4 monitoringsboringer og trykudbredelsen er allerede stabil efter ca. 1 times pumpning, jf. figur 1. De enkelte

boringer udviser en absolut afsækning (differenstryk) som vist nedenfor på figur 1. Differenstrykket er resumeret i tabel 1. Afsækningerne er mellem -1,5 og -8,8 mBar, men på grund af den lidt rodede geologi og forskellige dybdeplaceringer af de enkelte filtre er der ikke direkte sammenhæng mellem tryk og boringsafstand.

Figur 1. Tidlig udvikling i trykket i monitoringsboringerne umiddelbart efter opstarten af pumpeforsøget på B103 kl. 12.00 d. 31-10-2012.

Den tidlige udvikling under den resterende del af forsøget er afbildet på bilag 4, og det fremgår heraf, at der udover den initiale afsækning, der allerede er stabil efter ca. 1 time, ses et kraftigt varierende differenstryk, der skyldes variationen i barometertrykket. Det registrerede flow fra pumpeboring B103 er ca. $0,1 \text{ m}^3/\text{t}$, hvilket er meget lavt, i forhold til hvad der var forventet. Årsagen til den meget lave ydelse skyldes sandsynligvis, at formationen er mere finkornet (leret) og dermed naturligt holder på et større vandindhold end forventet. Den gennemførte kapacitetstest på samtlige 5 filtre i området bekræfter tendensen observeret i B103, og det maksimale flow på $0,25 \text{ m}^3/\text{t}$ er påvist i boring 132.301.

I afkastluften domineres indholdet af PCE og med lave indhold af TCE og 1,1,1-TCA, jf. bilag 2. I afkastluften fra B103 ses indholdet af PCE i løbet af ca. 1 døgn at stige til et forholdsvis stabilt niveau på ca. $25 \text{ mg}/\text{m}^3$, hvorefter det falder noget omkring d. 5-11-2012 som følge af justering af anlægget (fortynding), da det kørte med et for højt modtryk, jf. figur 2. Den skønnede akkumulerede fjernelse under hele pumpeperioden er ca. 350 mg hvilket svarer til en årlig fjernelse på ca. 18 gram PCE, jf. figur 2. Den samlede luftmængde oppumpet under forsøget er ca. 18 m^3 .

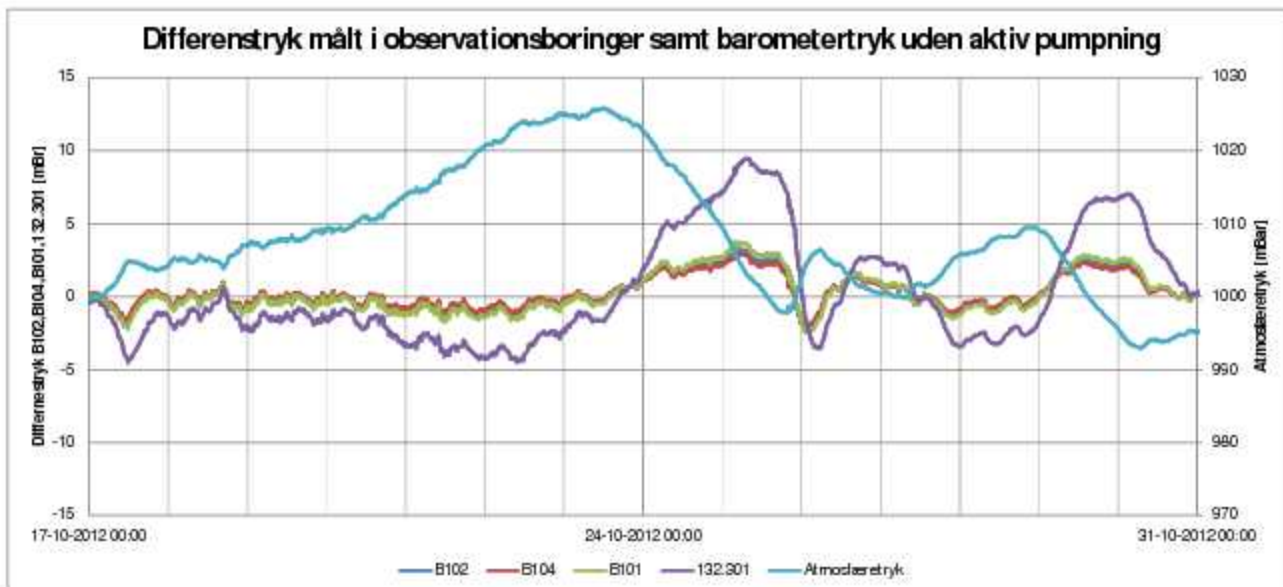

Figur 2. Tidlig udvikling i koncentrationen af PCE og traceren CO i afkastluften fra pumpeboring B103 samt akkumuleret fjernelse af PCE under forsøget.

For at vurdere transporthastigheden af poreluften i jorden og dermed indirekte influensradius, blev der umiddelbart inden forsøget injiceret 10 l tracergas af ren carbon monooxide (CO) i boring 132.301. Indholdet af tracergassen blev automatisk målt i afkastluften. Figur 2 viser vist det registrerede indhold af CO, og der ses et stort set konstant niveau på 2-3 mg/m³, der nogenlunde svarer til udstyrets detektionsgrænse. Da der således ikke blev registeret et gennembrud af CO i pumpeboringen beliggende ca. 3 m fra injektionsboringen, indikerer dette, at der er en meget lille luftbevægelse i jorden. Dette er i god overensstemmelse med det meget lave flow og store modtryk i pumpeboringen.

Passiv ventilation

I en 2 ugers periode inden det aktive pumpeforsøg blev opstartet blev de uforstyrrede trykforhold i den umættede zone registreret. Måledata fremgår af figur 3. Som forventet ses en tydelige variation i differenstrykket styret af ændringerne i atmosfæretrykket. I tiden omkring d. 18.-19. oktober, hvor atmosfæretrykket kun udviser meget små variationer (< 1 mBar), ses, at der sker en trykudligning mellem filtrene i den umættede zone og atmosfæren. I modsætning hertil ses, at trykfaldet i atmosfæren fra d. 24. til 25. oktober på ca. 11 mBar resulterer i, at der opbygges et positivt differenstryk i den umættede zone på 9 mBar i boring 132.301. Dette filter er også placeret dybere end de øvrige, hvilket vurderes at være årsagen til at de øvrige 3 filtre kun resulterer i 2-3 mBar i samme periode.

Figur 3. Tidslig variation i differenstryk for monitoringsboringer i periode uden aktiv ventilation.

De målte differenstryk indikerer, at potentialet for passiv ventilation af den dybere umættede zone er tilstede. Dog viser forsøgene med den aktive ventilerings, at modstanden i formationen omkring filtrerne er så stor, at passiv ventilation udelukkende drevet af differenstrykket vil resultere i et yderst begrænset flow. Det aktuelle flow vurderes at være få liter pr. time, hvilket er så lavt et flow at den årlige massefjernelsesrate er meget begrænset (< 1 mg pr. år).

Af boreprofilen for den dybe boring 132.301, som er vedlagt i bilag 6, fremgår det, at der 13 m.u.t. og ned til vandspejlet er en formation af sand. Her vurderes den pneumatiske ledningsevne at være væsentlig bedre. Der vurderes således på baggrund af boreprofilen at være et potentiale for passiv ventilation af det sandmagasin der ligger mellem forureningen og grundvandsspejlet. En sådan passiv ventilation kan ikke forventes at bidrage væsentlig til en massefjernelse af den overliggende forurening med chlorerede opløsningsmidler, men den kan formentlig medføre, at der sker en reduceret spredning af forurening til grundvandsmagasinet.

Konklusion

Forsøget med aktivt vacuumventilation viser at der i formationens umættede zone er en lav pneumatisk ledningsevne, hvilket resulterer i et for lavt flow og som følge deraf en lille massefjernelse.

Forsøget med passiv ventilation viser at der i form af de naturlige trykforskelle er et potentiale for passiv ventilation, men at den pneumatiske ledningsevne omkring filtrerne er så lav, at dette ikke netto resulterer i luftflow og dermed massefjernelsen.

Det vurderes således på baggrund af ovenstående at passiv såvel som aktiv ventilation ikke kan anvendes til massefjernelse af den konstaterede forurening med chlorerede opløsningsmidler. Der kan eventuelt i stedet etableres passiv ventilation fra boringer filtersat i sandmagasinet under forureningen, som kan medføre en reduceret spredning af forureningen til grundvandet.

Bilag

1. Situationsplan med boringer
2. Analyseblanket fra ALS-MILANA for poreluftprøver
3. Kontinuert registrerede tryk under de aktive pumpeforsøg på B103
4. Kontinuert registrerede koncentrationer i afkastet fra B103
5. Kontinuert registrerede tryk under den passive ventilationstest
6. Boreprofiler

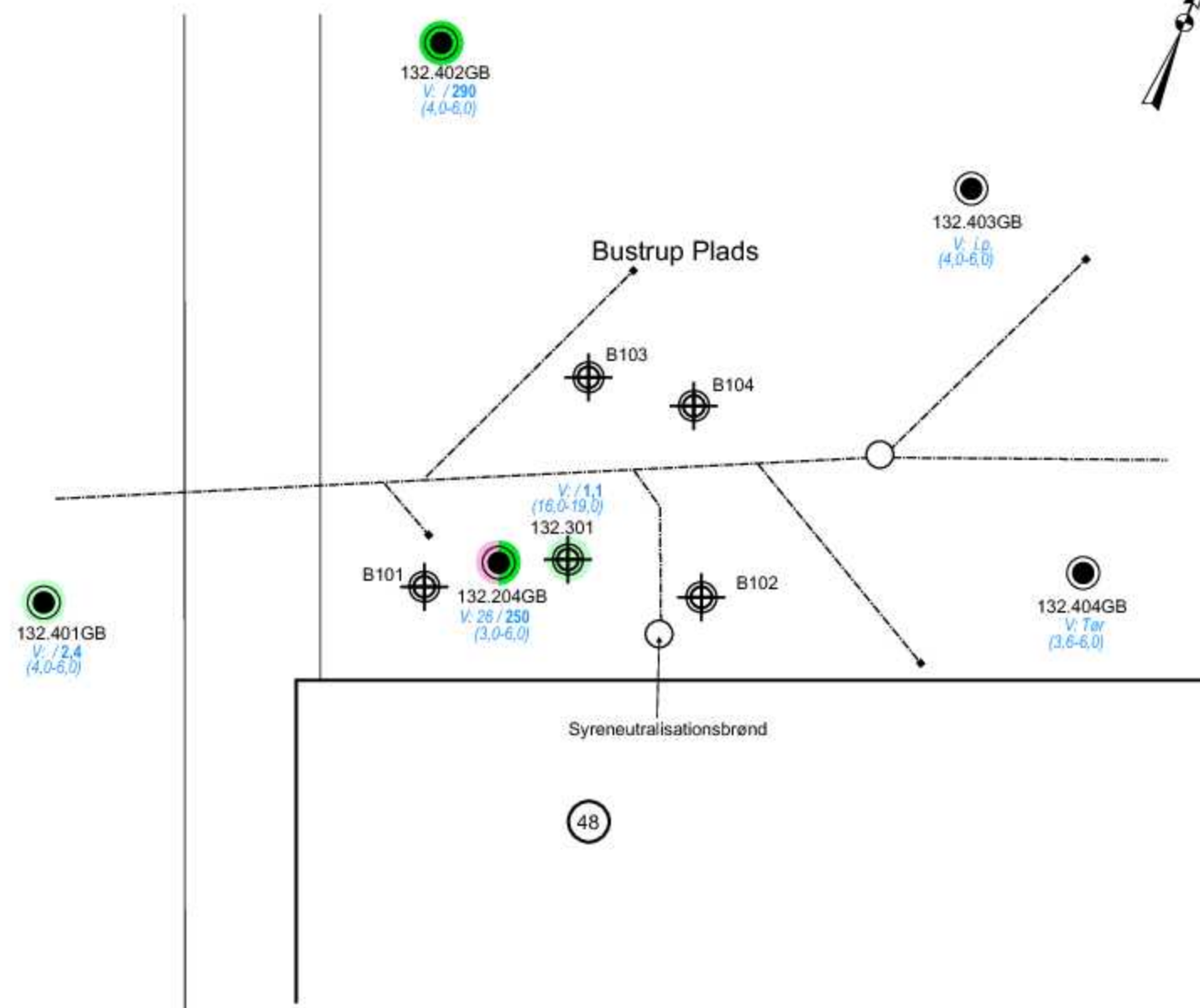
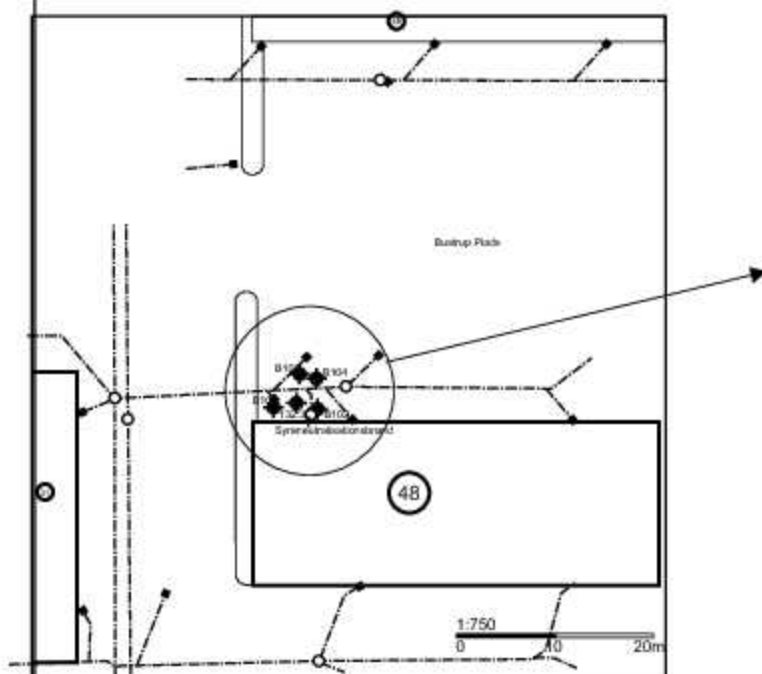
Referencer

- /1/ Høvelte, Sandholm og Sjælsmark Kaserne – Forureningsundersøgelse ved syreneutralisatorer. Forsvarets Bygningstjeneste april 2005.
- /2/ 132 Sjælsmark Kaserne. Forureningsundersøgelse ved syreneutralisationsbrøns – Bygning 48.
- /3/ 132 Sjælsmark Kaserne. Afværgeprogram for forurening med chlorerede opløsningsmidler ved bygning 48. FBE, juli 2011.
- /4/ 132 Sjælsmark Kaserne. Projektplan for udførelse af vacuumventilationsforsøg og test for passiv ventilation ved bygning 48. FBE, juni 2012.

BILAG 1

Situationsplan med boringer

Oversigtskort

Sjælsmark Kaserne Syreneutralisationsbrønd Udbredelse af forurening i vand

Bilag: 6

Klassifikation:
Dato: November 2010
Udført af: HUH

Signaturforklaring

- Boring, filtersat
- Geoprobe boring
- Kloakledning
- Vandprøve
- TCE (µg/l)
- PCE (µg/l)
- Dybde (m u.t.)
- TCE <10 µg/l
- TCE 10-100 µg/l
- TCE >100 µg/l
- PCE <10 µg/l
- PCE 10-100 µg/l
- PCE >100 µg/l

Kilder:
Ortofotos: DDO®, ©COWI
Topografisk kort: udgivet med Kort- & Matrikelstyrelsens tilladelse

0 1 2 3 4 5 Meter Målforskel 1:100

Tegningen er baseret på affotograferet
materiale og er ikke nødvendigvis målfast

BILAG 2

Analyserapport, kulrør

NIRAS
Sortemosevej 19
3450 Allerød
Jens Dengsø Jensen

ANALYSERAPPORT

Jdskrævet: 14-11-2012
Version: 1
Udtaget: 07-11-2012
Modtaget: 07-11-2012
Påbegyndt: 07-11-2012
Udtaget af: Rekvi/ROB

Luft

Sagsnummer: 210184

Kunde: NIRAS, Sortemosevej 19, 3450 Allerød

Prøvested: Sjølsmark Kaserne, Bygn. 48,

*Udtaget ved nedtagning af
arbejde*

RESULTATER FOR PRØVE 109656-109657

Parameter	Enhed	Metode	109656/12	109657/12
Kommentar nr:			*1	*1
FELTMÅLINGER:	-	-	-	-
Prøve ID	-	-	B103	Arkas.
Prøve højde	m o.b.	-	-	-
Lufttype	-	-	-	-
Prøvevolumen	l	-	5	5
LABORATORIEUNDERØGELSE	-	-	-	-
Ku'er, halogenerede & nuthydr	-	GC/MS/SIM c-xylene	påvist	påvist
Chloroform	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	<2,0
1,1,1-trichlorethan	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	5,8	50
Tetrachlorethan	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	2,2
Trichloroethylen	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	57	240
Tetrachlorethylol	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	6500	19000
Vinylchlorid	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<0,80	<0,80
1,1-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	<2,0
trans-1,2-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	<2,0
cis-1,2-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	10
1,2-dichlorethan	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	2,3
1,1-dichlorethan	µg/m ³	GC/MS/SIM c-xylene	<2,0	<2,0

KOMMENTARER

*1 Ingen kommentar

Dorte Truelund

Dorte Lund Truelund

260 µg/d. 3

770 µg/d. 2085/d

2185/d

NIRAS
Sortemosevej 19
3450 Allerød
Jens Dengsø Jensen

ANALYSERAPPORT

Udskrevet: 24-10-2012
Version: 1
Udtaget: 17-10-2012
Modtaget: 17-10-2012
Påbegyndt: 17-10-2012
Udtaget af: ROB

Luft

Sagsnummer: 210184
Kunde: NIRAS, Sortemosevej 19, 3450 Allerød
Prøvested: Sjælsmark Kaserne, Bygn. 48,

Udtaget for opstart af ventilation forsy.

RESULTATER FOR PRØVE 103173

Parameter	Enhed	Metode	103173/12
		Kommentar nr.	*1
FELTMÅLINGER:	-	-	-
Prøve ID	-	-	B103
Prøve højde	m o.l.	-	-
Lufttype	-	-	-
Prøvevolumen	l	-	5
LABORATORIEUNDERSØGELSER	-	-	-
Kulrer, halogenerede & nedbryd	-	GC/MS/SIM o-xylene	påvist
Chloroform	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
1,1,1-trichloroethan	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	6.1
Tetrachloroethan	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
Trichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	39
Tetrachlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	3100
Vinylchlorid	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<0.00
1,1-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
trans-1,2-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
cis-1,2-dichlorethylene	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
1,2-dichloroethan	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0
1,1-dichloroethan	µg/m ³	GC/MS/SIM o-xylene	<2.0

- Isoleret p. kanal B pa' Innoverne

KOMMENTARER

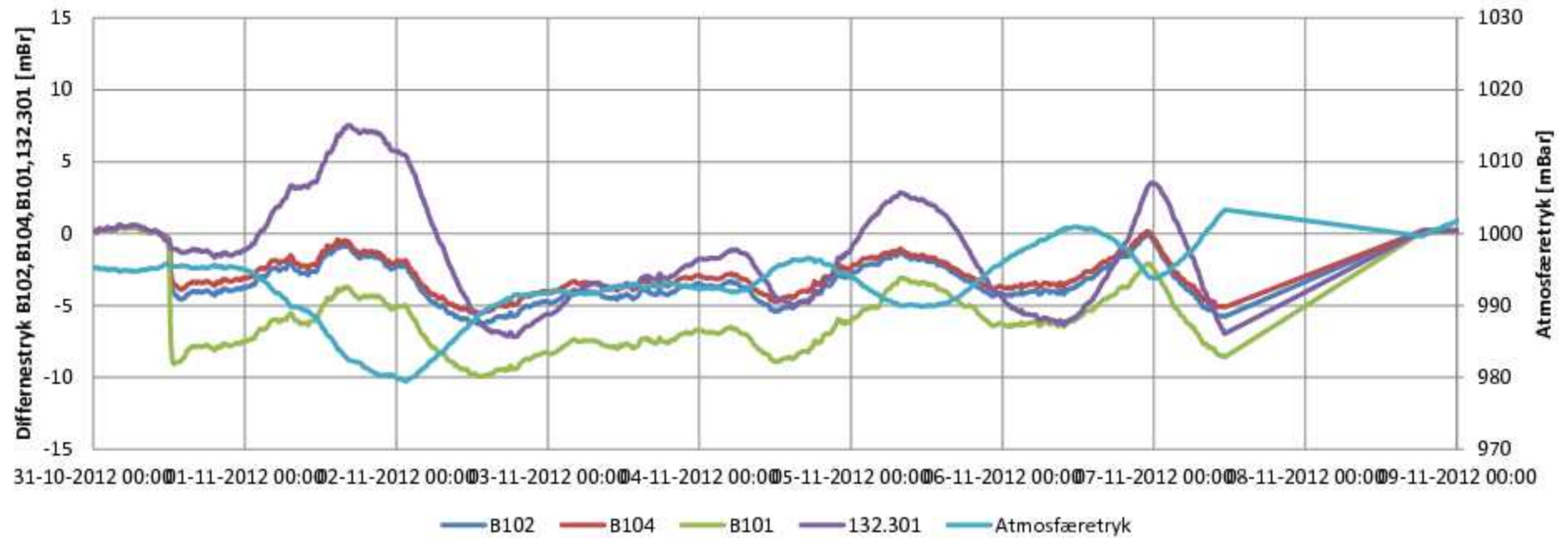
*1 Ingen kommentar

Dorte Troelsen

Dorte Lund Troelsen

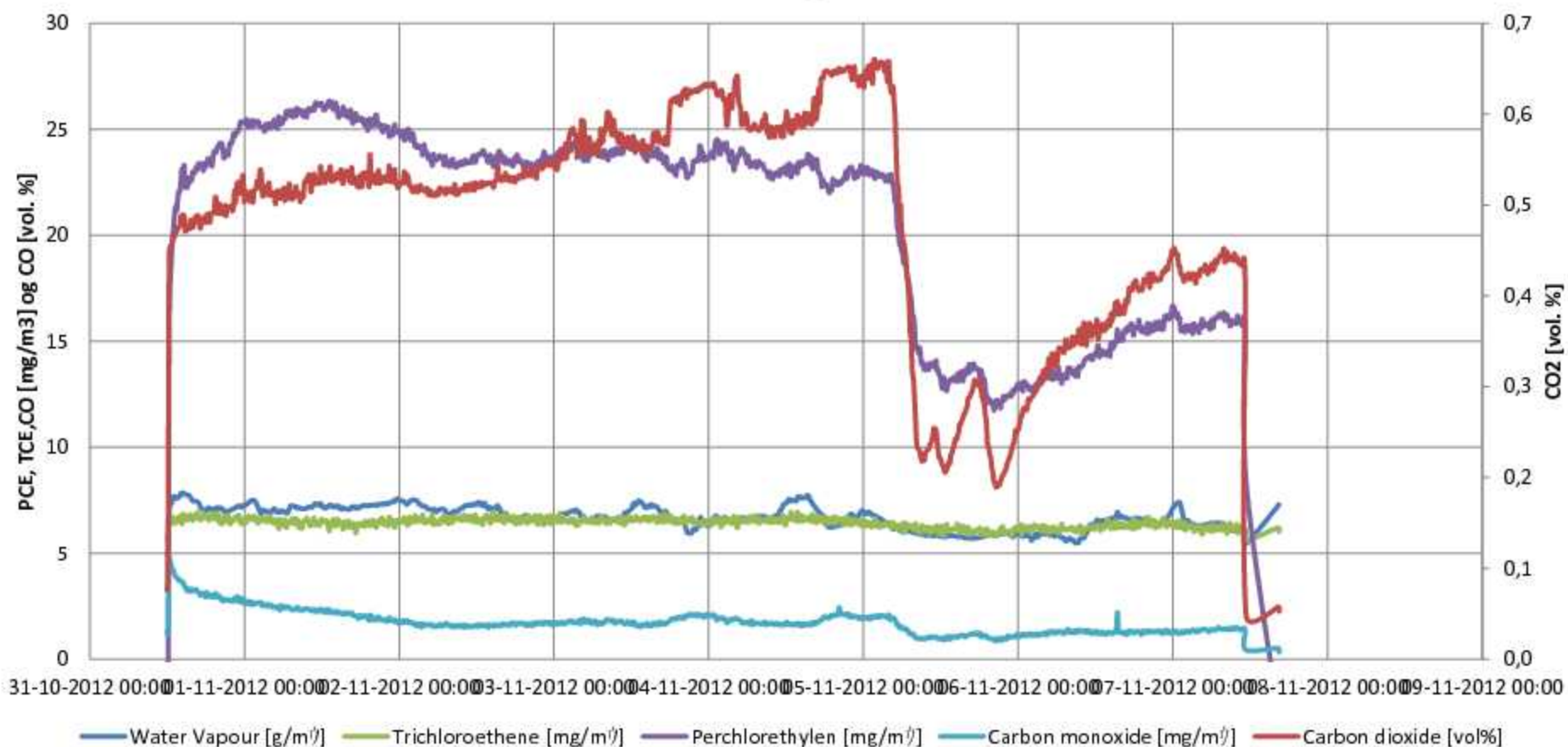
BILAG 3
Kontinuert registrerede tryk under
aktive pumpeforsøg B103

Differenstryk målt i observationsboringer samt barometertryk under den aktive oppumpning fra B103

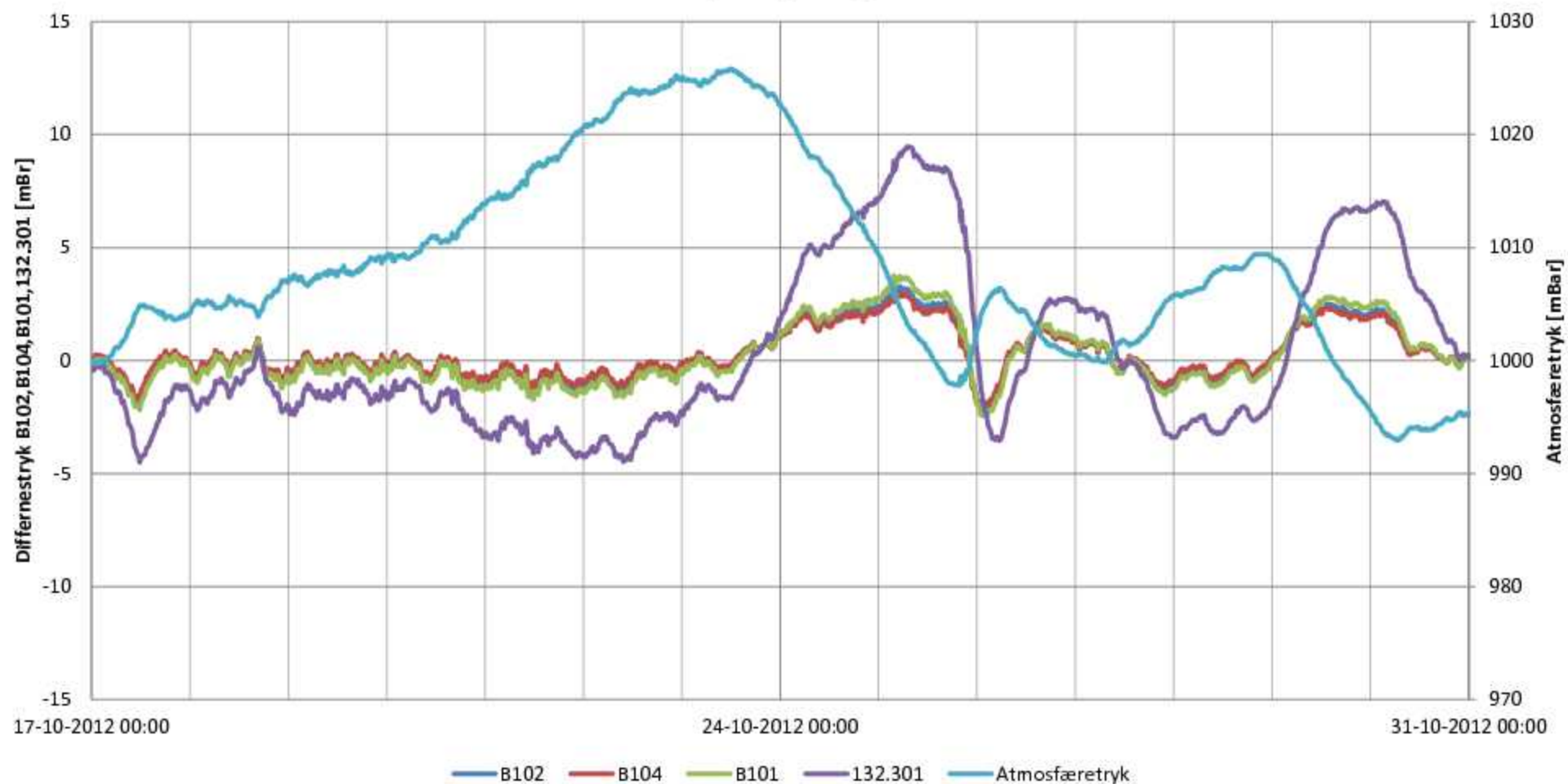
BILAG 4
Kontinuert registrerede koncentrationer
i afkastet fra B103

Koncentration i afkastluften fra B103 under den aktive pumpning på boringen

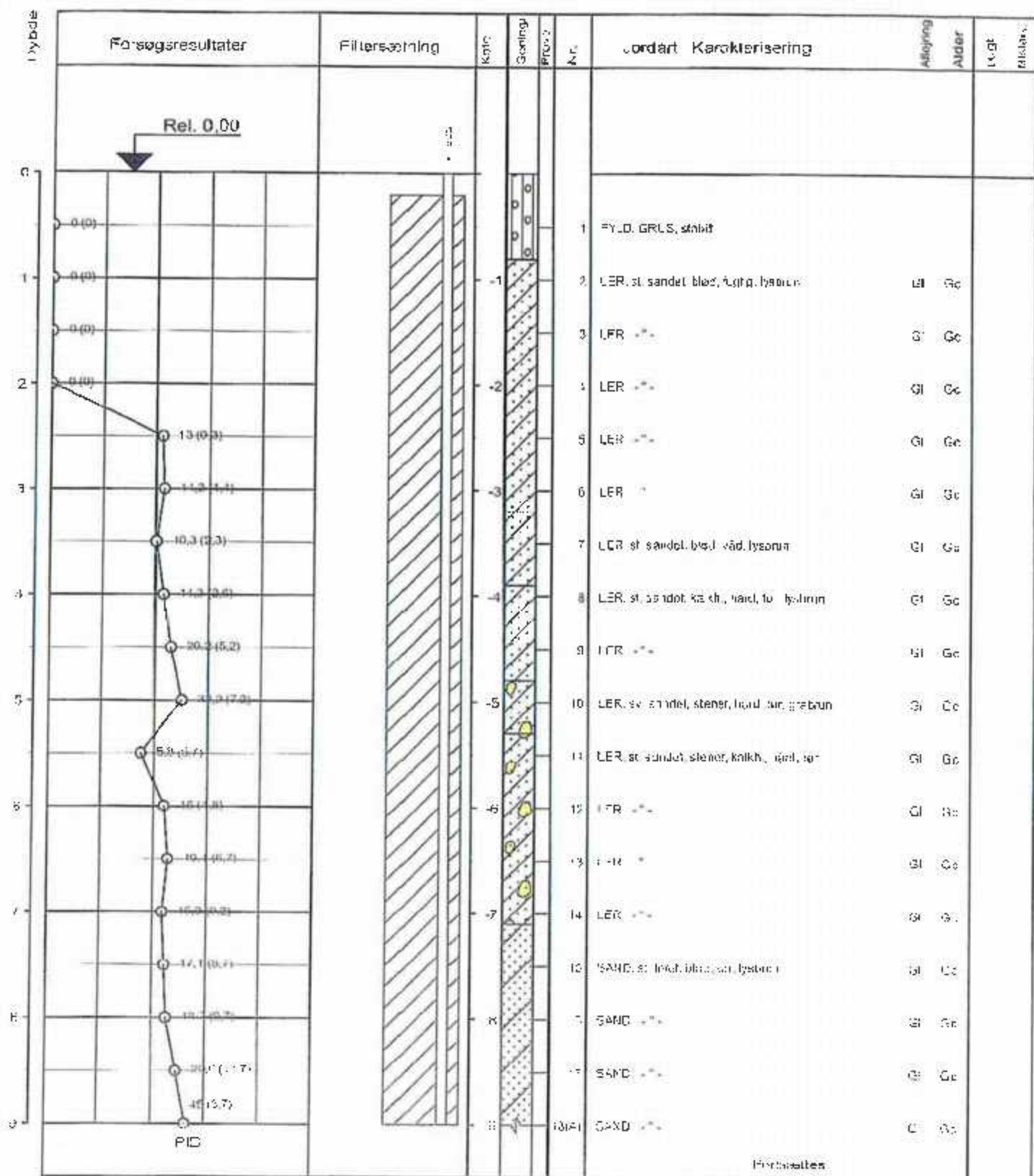

BILAG 5
Kontinuert registrerede tryk under
den passive ventilationstest

Differenstryk målt i observationsboringer samt barometertryk uden aktiv pumpning

Dybde	Forsøgsresultater	Filtersætning	Kols	Geologi	Profil	Kc	Jordart	Karakterisering	Adgang	Alger	Lugt	Udseende
	Rel. 0,00											
0												
	0 (0)											
1	0 (0)											
	0 (0)											
2	0 (0)											
	0 (0)											
3	0 (0)											
	0 (0)											
4	0 (0)											
	0 (0)											
5	0 (0)											
	0 (0)											
6	0 (0)											
	0 (0)											
7	0 (0)											
	0 (0)											
8	0 (0)											
	0 (0)											
9	0 (0)											
	0 (0)											
10	0 (0)											
	0 (0)											
11	0 (0)											
	0 (0)											
12	0 (0)											
	0 (0)											
13	0 (0)											
	0 (0)											
14	0 (0)											
	0 (0)											
15	0 (0)											
	0 (0)											
16	0 (0)											
	0 (0)											
17	0 (0)											
	0 (0)											
18	0 (0)											
	0 (0)											
19	0 (0)											
	0 (0)											
20	0 (0)											
	0 (0)											
21	0 (0)											
	0 (0)											
22	0 (0)											
	0 (0)											
23	0 (0)											
	0 (0)											
24	0 (0)											
	0 (0)											
25	0 (0)											
	0 (0)											
26	0 (0)											
	0 (0)											
27	0 (0)											
	0 (0)											
28	0 (0)											
	0 (0)											
29	0 (0)											
	0 (0)											
30	0 (0)											
	0 (0)											
31	0 (0)											
	0 (0)											
32	0 (0)											
	0 (0)											
33	0 (0)											
	0 (0)											
34	0 (0)											
	0 (0)											
35	0 (0)											
	0 (0)											
36	0 (0)											
	0 (0)											
37	0 (0)											
	0 (0)											
38	0 (0)											
	0 (0)											
39	0 (0)											
	0 (0)											
40	0 (0)											
	0 (0)											
41	0 (0)											
	0 (0)											
42	0 (0)											
	0 (0)											
43	0 (0)											
	0 (0)											
44	0 (0)											
	0 (0)											
45	0 (0)											
	0 (0)											
46	0 (0)											
	0 (0)											
47	0 (0)											
	0 (0)											
48	0 (0)											
	0 (0)											
49	0 (0)											
	0 (0)											
50	0 (0)											
	0 (0)											
51	0 (0)											
	0 (0)											
52	0 (0)											
	0 (0)											
53	0 (0)											
	0 (0)											
54	0 (0)											
	0 (0)											
55	0 (0)											
	0 (0)											
56	0 (0)											
	0 (0)											
57	0 (0)											
	0 (0)											
58	0 (0)											
	0 (0)											
59	0 (0)											
	0 (0)											
60	0 (0)											
	0 (0)											
61	0 (0)											
	0 (0)											
62	0 (0)											
	0 (0)											
63	0 (0)											
	0 (0)											
64	0 (0)											
	0 (0)											
65	0 (0)											
	0 (0)											
66	0 (0)											
	0 (0)											
67	0 (0)											
	0 (0)											
68	0 (0)											
	0 (0)											
69	0 (0)											
	0 (0)											
70	0 (0)											
	0 (0)											
71	0 (0)											
	0 (0)											
72	0 (0)											
	0 (0)											
73	0 (0)											
	0 (0)											
74	0 (0)											
	0 (0)											
75	0 (0)											
	0 (0)											
76	0 (0)											
	0 (0)											
77	0 (0)											
	0 (0)											
78	0 (0)											
	0 (0)											
79	0 (0)											
	0 (0)											
80	0 (0)											
	0 (0)											
81	0 (0)											
	0 (0)											
82	0 (0)											
	0 (0)											
83	0 (0)											
	0 (0)											
84	0 (0)											
	0 (0)											
85	0 (0)											
	0 (0)											
86	0 (0)											
	0 (0)											
87	0 (0)											
	0 (0)											
88	0 (0)											
	0 (0)											
89	0 (0)											
	0 (0)											
90	0 (0)											
	0 (0)											
91	0 (0)											
	0 (0)											
92	0 (0)											
	0 (0)											
93	0 (0)											
	0 (0)											
94	0 (0)											
	0 (0)											
95	0 (0)											
	0 (0)											
96	0 (0)											
	0 (0)											
97	0 (0)											
	0 (0)											
98	0 (0)											
	0 (0)											

Forsættes

Q 1 10 100 1000 PID

(X) Provs sandt i analyselaboratoriet
PID: Ræ 9
Q (0): PID i laboratoriet (PID) i mlt. felt

* ingen måling
* svag måling
** mindre måling
*** meget dårlig

Normaledele: 3" jord og grus

Sag: 202581

Gjælsmark, Kaserne

Udg. af: 20.09.10
Jens J. J.

Udg. af: KASERNEN SCHMIDT
Kasern

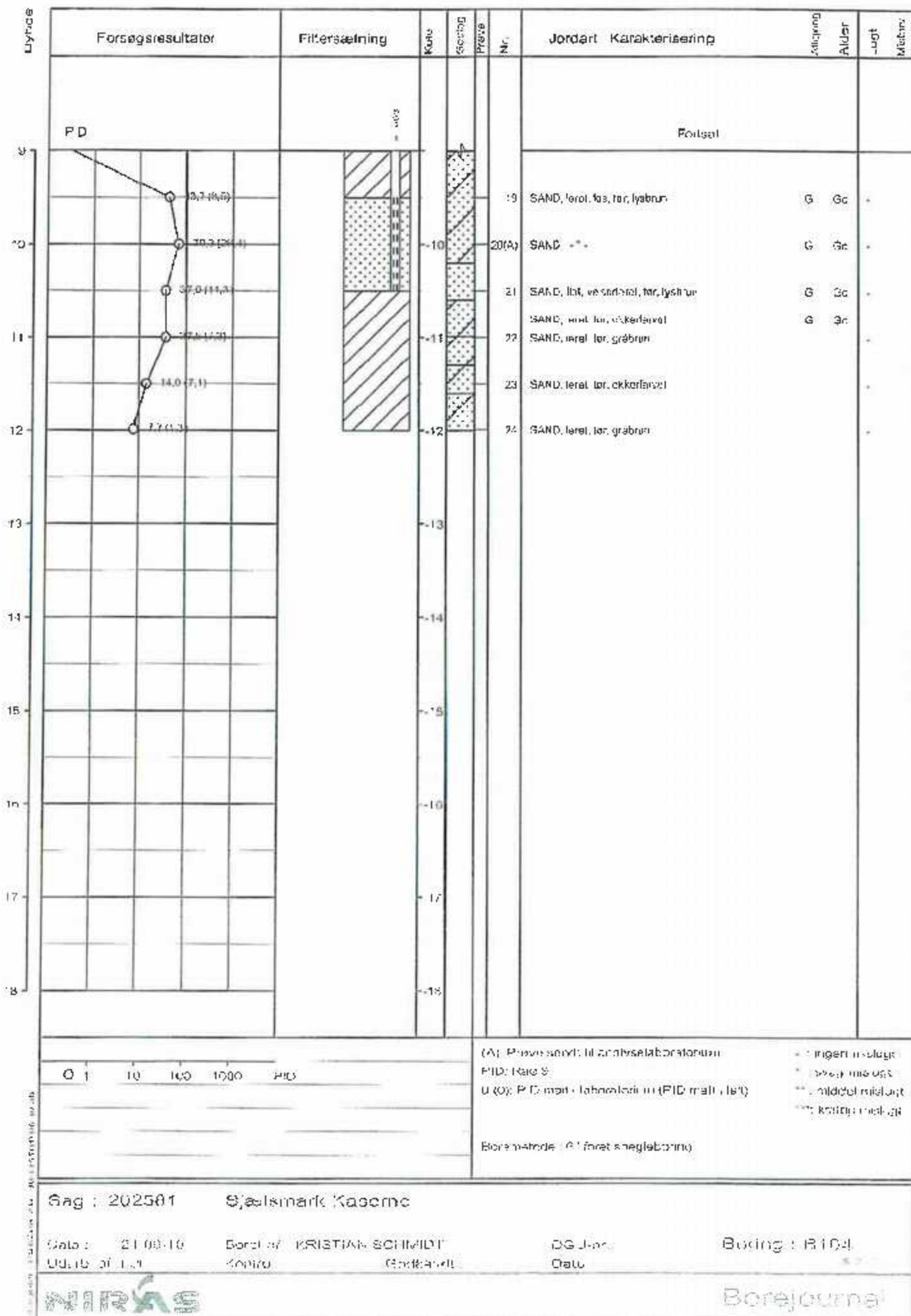
20.09.10
Jens

Udg. af: 3109

NIRAS

Borejournal

[illegible]

Dybde[m]	Forsøgsresultater					Filterseparation	Kote	Cankol	Probe	Nr.	Jordart	Karakterisering	A. Vægt	Alder	Lugt	Mek. for.
18	PID						-18			38	SAND, fint, sorteret, var, grø	Fortset				
19	PID															
20							-20									
21												-21				
22							-22									
23												-23				
24							-24									
25												-25				
26							-26									
27												-27				
										(A) Provs sendt til analyselaboratorium						* Ingen mislygt * Svag mislygt ** Mådelig mislygt *** Kædet mislygt
O 1 10 100 1000 PID										Borehulsdia 5" (125 mm) snegleboring						
Sag : 201260 FBE, Høvelte Kaserne																
Dato : 24-03-10 Foretaget af : BPR- & Miljølaboratoriet Borehul : 132.301 Udført af : J.K. Kontrol : Godkendt Dato :																